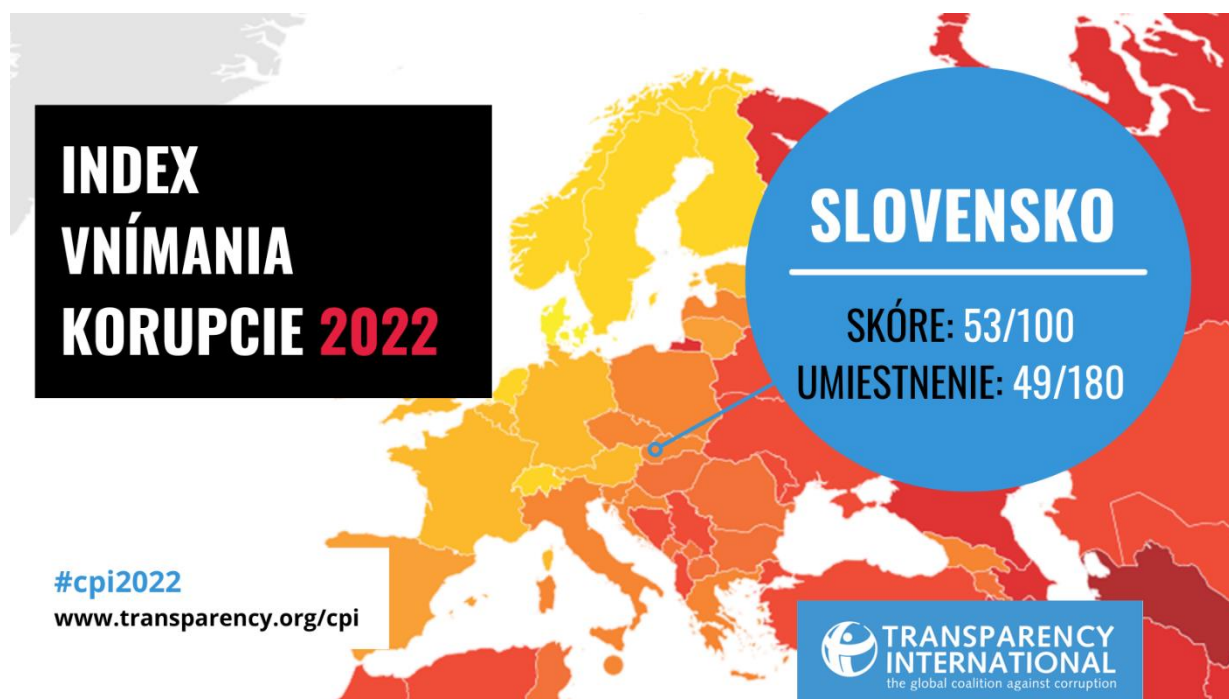

PLÁN POSUNÚŤ SLOVENSKO V REBRÍČKU VNÍMANIA KORUPCIE SA NAPLNIL SPOLOVICE

31. januára 2023

Slovensko sa v najcitovanejšom **rebríčku vnímania korupcie** (CPI) zostavovanom každoročne centrálou Transparency International **zlepšilo a zo 180 hodnotených krajín skončilo na 49. mieste**. Výsledná pozícia za rok 2022 je tak o **sedem miest lepšia ako rok predtým** (56). Posun je napriek tomu len mierny, keďže výsledné skóre Slovenska sa **zlepšilo o jediný bod z 52 na 53 bodov** zo sto možných (čím vyššie skóre, tým menej korupcie). Citelnejší posun v poradí je tak aj dôsledkom stagnácie či prepadu ďalších krajín podobnej úrovne.

Výsledné poradie v **prvej päťdesiatke ako aj v skóre** sú napriek tomu **najlepšie od úpravy metodiky v roku 2012**. Ak by sme porovnali umiestnenie za rok 2020 (reflektujúce s odstupom ešte najmä obdobie vlády Petra Pellegriniho) s aktuálnym poradím, Slovensku sa za dva roky podarilo posunúť v rebríčku vpred o 11 miest.

Ambícia vlády z jej programového vyhlásenia zlepšiť umiestnenie Slovenska o 20 pozícií sa tak naplnila spoločne. Aktuálne volebné obdobie bude odrážať ešte aj budúročný rebríček, vzhľadom na nedávne vyslovenie nedôvery vláde a predčasné voľby sa však zrejme už zásadnejší pokrok očakávať nedá.

Čo je za zlepšením?

Rebríček vnímania korupcie sa vypočítava z výsledkov indexov rôznych inštitúcií, ktoré za rok až dva dozadu reflektujú korupciu z pohľadu **podnikateľov, investorov**

či **expertov**. Súčasný výsledok je tak najmä odrazom ich vnímania protikorupčného nastavenia verejných inštitúcií za **vlády Eduarda Hegera (OĽaNO)**.

Tak ako vlani, aj toho roku možno za zlepšením Slovenska vidieť predovšetkým pokračujúce **úsilie polície a prokuratúry pri odhaľovaní a stíhaní korupcie a zneužívania moci**. Výsledky však pôsobili rozpačitejšie, najmä pre opakované rušenia stíhaní a obvinení zo strany generálneho prokurátora Maroša Žilinku cez **sporne využívaný paragraf 363 Trestného poriadku**.

Polícia a Špeciálna prokuratúra sa tak museli vyrovnávať s jeho výhradami k ich práci v kauzách **vplyvných podnikateľov** Zoroslava Kollára, Petra Brhela či Jaroslava Haščáka, **top politikov** ako bývalý premiér Robert Fico, exministri Robert Kaliňák a Peter Kažimír, ale aj bývalý šéf Slovenskej informačnej služby a **nominant súčasnej vlády** Peter Pčolinský.

Priebežné štatistiky Generálnej prokuratúry ukazujú mierny pokles aj pri **stíhaní korupčných trestných činov**. Kým v roku 2021 bolo pre ne stíhaných prvýkrát cez 250 osôb, za vlaňajšok ich prokuratúra eviduje 168. Oproti predchádzajúcemu roku klesol o 40% aj počet obžalovaných a z analýzy rozsudkov za prvé tri kvartály roka vyplýva, že menej káuz sa **dostalo aj do rozuzlenia pred súdmi**. Pozitívne však možno hodnotiť **značný nárast odsúdení za korupciu s úplatkom nad 5000 eur**, ktorá v minulosti tvorila iba marginálnu časť rozhodnutí.

Najvýraznejšou z veľkých uzavretých káuz roka 2022 bolo právoplatné **odsúdenie bývalého špeciálneho prokurátora Dušana Kováčika**, kedysi zodpovedného práve za stíhanie korupcie, na osem rokov väzenia za prijatie úplatku od člena zločineckej skupiny. Došlo aj k odsúdeniu viacerých **bývalých úradníkov a policajtov**, vrátane niekdajšieho šéfa finančnej spravodajskej jednotky Národnej kriminálnej agentúry Pavla Vorobjova, ktorý za úplatky spolupracoval s organizovaným zločinom a nezákonne lustraval novinárov či prokurátorov.

Právoplatné verdikty už padli aj pri niektorých obžalovaných **podnikateľoch**, napríklad v kauze Mýtnik týkajúcej sa predražených tendrov na finančnej správe. Dohodu o vine a treste za podplácanie súd schválil aj v prípade konkurzného právnik a podnikateľa Zoroslava Kollára.

Konflikty oslabovali akcieschopnosť

Protikorupčné plány vlády, ktoré si vládna koalícia stanovila v programovom vyhlásení, priniesli len obmedzený progres. Väčším korupčným kauzám sa jej predstavitelia vyhýbali, **konfliktný spôsob vládnutia** však vyvolávali v spoločnosti **negatívne reakcie a paralyzovali akcieschopnosť samotnej vlády**. Kritiku vyvolávala aj slabá úroveň politickej kultúry a **obchádzanie** legislatívneho procesu.

Za sklamanie možno označiť **chýbajúcu vôľu** koalície **reformovať prokuratúru**, výraznejšie sme sa nepohli ani pri zabezpečení nezávislosti policajnej inšpekcie.

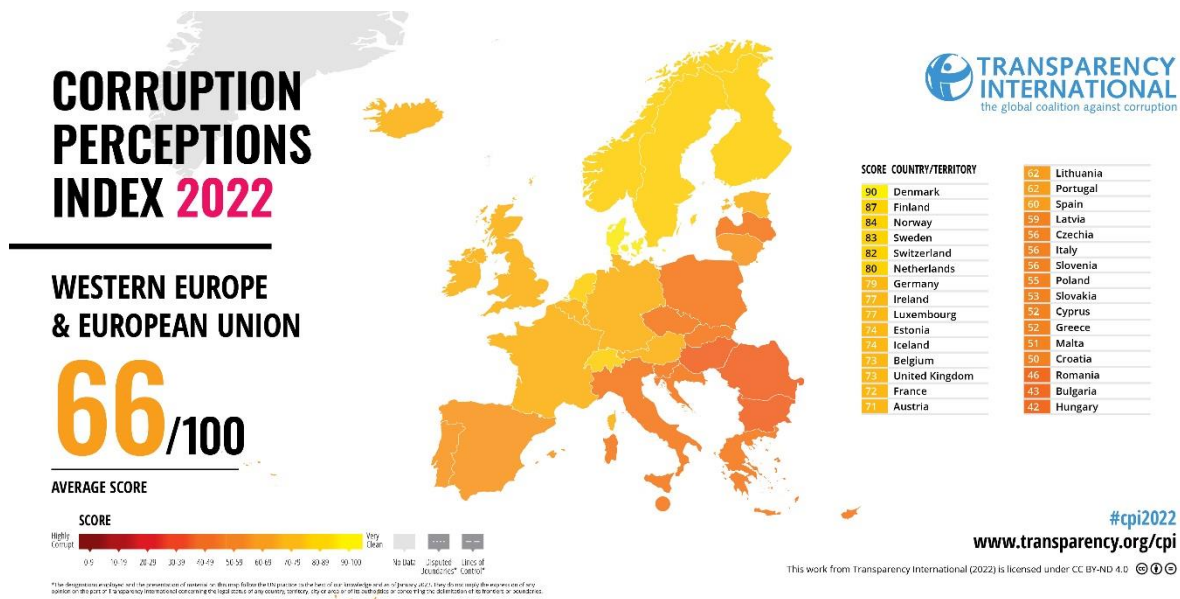
Odkladom skončila reforma súdnej mapy, debatu o zmene trestných kódexov spustili nepodložené úvahy niektorých politikov o znižovaní trestov za korupciu.

Časť prokurátorov, odbornej verejnosti aj politikov vrátane prezidentky Zuzany Čaputovej opakovane **upozorňovali** aj na výrazné **nadužívanie spomínaného paragrafu 363 Trestného poriadku** generálnym prokurátorom, ktoré vedie k **neprimeraným zásahom do nezávislosti súdnej moci**. Vládna koalícia však túto úpravu pre rozpory nedokázala naprieť záväzku v programovom vyhlásení zmeniť.

Za pozitívum možno označiť legislatívne posilnenie **práva verejnosti na informácie**, zabiehanie nového Úradu na ochranu oznamovateľov korupcie či Najvyššieho správneho súdu alebo viacero **transparentných výberov šéfov verejných inštitúcií**. Aj tu však **pretrvávali nedostatky**. Systémovjšie odpolitizovanie voľby riaditeľa RTVS nahradila koalícia napokon iba jednorazovou odbornou komisiou, nového ombudsmana zvolila až po siedmich mesiacoch paralýzy, na Protimonopolnom úrade či Úrade na ochranu osobných údajov presluhujú nominanti minulých vlád už vyše roka.

Presadiť sa dosiaľ **nepodarilo vládne sľuby v legislatíve** o preukazovaní pôvodu majetku, lobingu, hmotnej zodpovednosti verejných funkcionárov či kontrole ich majetkov a podrobnejších majetkových priznaní.

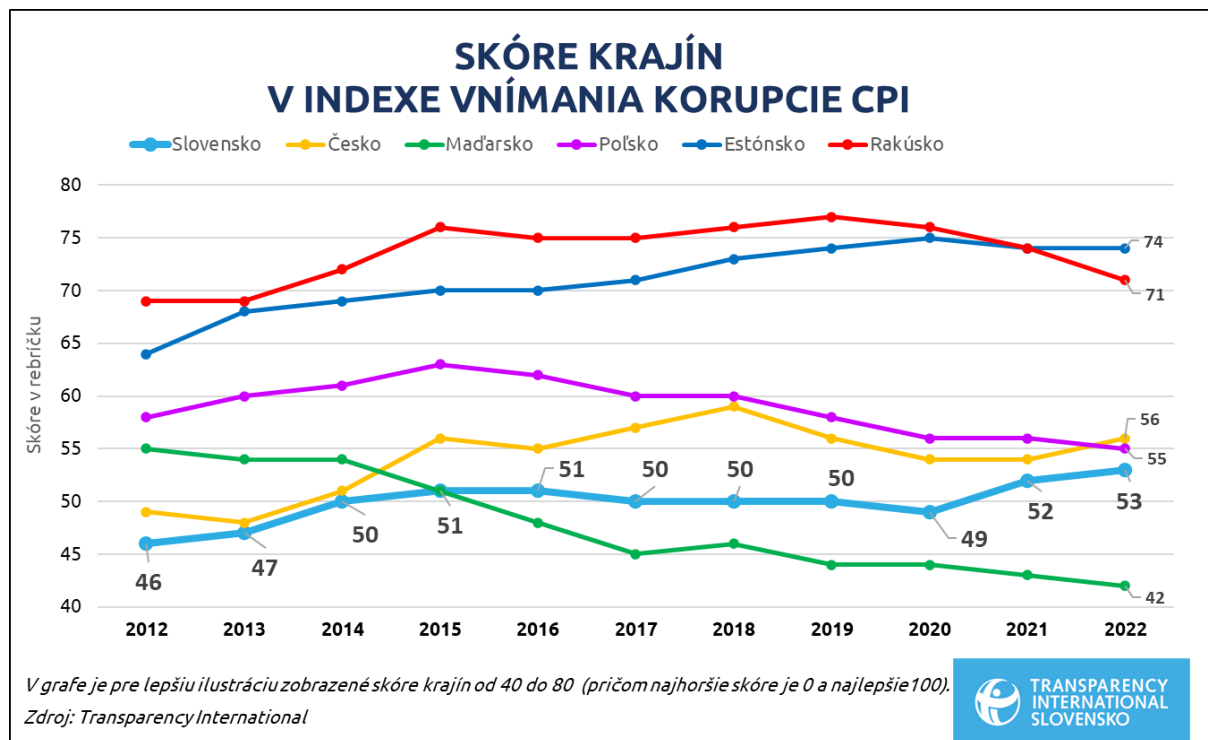
„Justícia a orgány činné v trestnom konaní **uplatňovali nadobudnutú nezávislosť**, vrátanie riešenia viacerých exponovaných korupčných prípadov. **Politické konflikty však oslabovali protikorupčné úsilie**. V decembri 2022 viedlo vyslovenie nedôvery k pádu vlády. So stupňujúcou sa rozdeľujúcou rétorikou politikov pred očakávanými predčasnými voľbami **hrozí, že dôjde k zvráteniu nedávneho pokroku a oslabeniu demokracie**,” sumarizuje výhľad Slovenska na najbližšie obdobie centrála Transparency International v **správe** k rebríčku o vývoji v Západnej Európe a EÚ.

K priemeru EÚ sa blížime pomaly

Aj napriek zlepšovaniu v rebríčku dva roky po sebe, Slovensko za **priemerom krajín Európskej únie stále citelne zaostáva** (53 vs. 64 priemerné skóre EÚ 27, resp. 66 Západná Európa a EÚ). Na rozdiel od minulosti sme tentokrát za sebou nechali až **sedem krajín dvadsaťsedmičky**, predstihnúť sa nám podarilo aj Cyprus (51. miesto) a Maltu (54.). Okrem nich skončili za nami ešte Grécko (zdieľané 51. miesto), Chorvátsko (57.), Rumunsko (63.), Bulharsko (72.) a Maďarsko (77.).

V prvej trojici najmenej korupčných štátov skončili až dva z EÚ, celkovo prvé **Dánsko** (so skóre 90) a druhé **Fínsko**, ktoré spolu s **Novým Zélandom** získalo 87 bodov. Z postkomunistických krajín sa stále najvyššie drží Estónsko (14. miesto a skóre 74). Z krajín Vyšehradskej štvorky sú pred nami zlepšujúce sa Česko (41. pozícia a skóre 56) aj klesajúce Poľsko (45. pozícia a skóre 55).

Na chvoste rebríčka skončila rovnaká trojica štátov zmietaná konfliktami ako vlni **Južný Sudán** a **Sýria** (zhodné skóre 13) a posledné 180. **Somálsko** s 12 bodmi. Z európskych štátov sa opäť najhoršie umiestnilo Rusko (137. so skóre 28), ním napadnutá Ukrajina je aktuálne s 33 bodmi na 116. priečke.

Z dlhodobejšej päťročnej perspektívy možno v rebríčku pozorovať citelnejší pád aj pri viacerých západných krajinách ako Veľká Británia a Kanada (- 7 bodov), Rakúsko (- 5 bodov) či Luxembursko (-4 body). Aj keď sú tieto krajiny stále veľmi vysoko a ich umiestnenie svedčí o dobre fungujúcich inštitúciách, ich výsledky naznačujú **problémy aj na vrchu rebríčka**. Tie ešte väčšmi obnažila invázia na Ukrajine, keď sa Západ borí s ťažkosťami pri odhaľovaní a boji proti špinavým peniazom. Na ich pranie

ich územie a legislatívu využívajú aj oligarchovia a kriminálnici práve z krajín ako Rusko.

Čo index CPI odráža

Index vnímania korupcie zostavuje centrála Transparency International už od roku 1995, aktuálne výsledky sú medziročne **porovnateľné od roku 2012**. Rebríček je **vyrátaný** z výsledkov krajín v 13 rôznych indexoch nezávislých inštitúcií vrátane Svetovej banky, Svetového ekonomického fóra, ale aj konzultačných spoločností a think tankov. Na ich vytváraní sa Transparency International nepodieľa.

Aktuálny výsledok Slovenska vychádza z hodnotenia v 10 indexoch (čo je aj maximálny počet pre jednu krajinu), **zlepšenie vidno v polovici z nich**. Najväčší posun Slovensko zaznamenalo v **Indikátoroch udržateľného rozvoja** nemeckej Bertelsmannovej nadácie a v **porovnaní konkurencieschopnosti** švajčiarskeho Inštitútu pre rozvoj manažmentu (IMD).

Hodnotenie tak reflektuje predovšetkým vnímanie korupcie medzi manažérmi, investormi či slovenskými a zahraničnými expertmi. Oproti prieskumom Eurobarometru skúmajúcim verejnú mienku tak súhrnný CPI index väčšmi **odráža vývoj v oblasti veľkej korupcie** (zneužívanie verejných funkcií a zdrojov, čistota tendrov, protikorupčné kroky vlády, atď.). Podrobnosti o **metodike** rebríčka a kompletne výsledky sú dostupné na **stránke** centrály Transparency International.

V prípade ďalších otázok môžete **kontaktovať** aj slovenskú pobočku Transparency International.

Michal Piško, riaditeľ Transparency International Slovensko